

Innst. S. nr. 194

(1999-2000)

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Annelise Høegh, Sonja Irene Sjøli, Trond Helleland og Kristin Krohn Devold om vurdering av krav om vandelsattest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med helsepersonell som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn

Dokument nr. 8:41 (1999-2000)

Til Stortinget.

Sammendrag

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere, og eventuelt legge frem forslag for Stortinget om vandelsattest for helsepersonell, samt andre tiltak som kan sikre at barn som søker til helsevesenet ikke møter helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn eller umyndige."

Som bakgrunn for forslaget framholder forslagsstillerne at det de siste årene har blitt innført krav om vandelsattest for ulike grupper ansatte slik at personer som har begått seksuelle overgrep mot barn, utelukkes fra enkelte stillinger. Det vises til bestemmelser i barnehageloven (§ 21) og opplæringsloven (§ 10-9) og til komitéinnstillingene til disse.

Forslagsstillerne mener lignende bestemmelser bør vurderes i forbindelse med helsepersonelloven, og framholder at helsevesenet er en sektor der det er av avgjørende betydning at barn eller pårørende av barn ikke trenger å frykte for seksuelle overgrep mot barna.

Det vises til at det i den nye helsepersonelloven gis bestemmelser om autorisasjon som skal gjelde for alle grupper helsepersonell. Et krav for å få autorisasjon er at man "ikke er uegnet for yrket". Autorisasjon tildeles av Statens helsetilsyn, som også kan tilbakekalle autorisasjon.

Etter forslagsstillerne oppfatning må de aktuelle bestemmelsene i helsepersonelloven forstås slik at siktelser, tiltale eller dom for seksuelle overgrep mot barn er uforenlig med helsepersonells yrkesutøvelse i forhold til barn, og at helsepersonell vil miste sin autorisasjon dersom Helsetilsynet blir kjent med slike forhold. Så vidt forslagsstillerne har kunnet bringe på det

rene, foretas det imidlertid i dag ikke noen kontroll av helsepersonells vandel ved tildeling av autorisasjon - det innhentes kun en egenerklæring. Forslagsstillerne mener at en slik ordning ikke i tilstrekkelig grad skjermer barn fra kontakt med helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn.

Det framholdes at situasjonen for helsepersonell er mer variert enn for ansatte i barnehager og grunnskoler idet ikke alle grupper helsepersonell vil ha en kontakt med barn som gjør et krav om politiattest naturlig.

Forslagsstillerne mener det vil være naturlig å innføre et krav om politiattest for helsepersonell ved f.eks. ansettelse i offentlig eller privat helseinstitusjon når stillingen innebærer pasientkontakt, ansettelse i kommunehelsetjenesten og særlig skolehelsetjenesten, og at det også vil være naturlig å kreve politiattest ved utstedelse av autorisasjonsdokumenter.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Reidun Gravdahl, Asmund Kristoffersen, Karin Lian, Nils A. Røhne og Gunhild Øyangen, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Are Næss, fra Høyre, Annelise Høegh og Sonja Irene Sjøli, fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til forslaget fra representantene Annelise Høegh, Sonja Irene Sjøli, Trond Helleland og Kristin Krohn Devold om vurdering av krav om vandelsattest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med helsepersonell som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle

overgrep mot barn. Forslaget setter søkelyset på en problemstilling som komiteen mener det er all grunn til å ta på største alvor. Komiteen går ut ifra at det ikke er noen uenighet om at en i størst mulig grad må sikre barn mot seksuelle overgrep, og at det er viktig å avklare hvordan en best mulig kan forebygge og hindre slike overgrep. Spørsmålet om hvilke virkemidler vi skal utforme for å få mest ut av de ressurser vi setter inn for generelt å sikre barns rettssikkerhet og trygghet, og spesielt knyttet til skjerming av barn mot seksuelle overgrep, blir i denne sammenheng en viktig problemstilling.

Komiteen har merket seg at selv om forslagsstillerne spesielt fremhever helsesektoren, så ligger det i forslaget en uttalt prinsipiell holdning som innebærer at behovet for å skjerme barn fra overgrep ikke begrenser seg til helsesektoren, men også er en problemstilling som er aktuell i andre sektorer. Komiteen vil gi sin tilslutning til det prinsipielle syn at rettssikkerhet og trygghet for barn er viktig også i andre sektorer enn de sektorer som dekkes av barnehageloven, opplæringsloven og barnevernloven.

Komiteen vil vise til brev fra helseministeren av 2. mai 2000, hvor det fremkommer at det er behov for å se forslaget i en bred sammenheng, og at også flere departementer vil være berørt av problemstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at i tillegg til et åpenbart behov for å foreta en drøfting av hvilke sektorer og områder det eventuelt vil være hensiktsmessig med krav om politiattest for å skjerme barn fra personell som har vist krenkende seksuell adferd, bør det stilles spørsmål om ikke også andre kriminelle handlinger burde diskvalifisere for tett og nær kontakt med barn, det være seg i offentlig eller privat virksomhet. I dagens bestemmelser i barnehageloven, opplæringsloven og i barnevernloven skal ikke politiattesten vise andre forhold enn de som faller inn under bestemmelser i straffeloven, og som omfatter seksuelle overgrep mot barn. Flertallet vil stille spørsmålet om ikke også andre svært alvorlige forbrytelser som drap, grov vold, voldtekt og pornografisk virksomhet burde vurderes i denne sammenheng. Det kan også være andre forhold av mindre graverende karakter enn de ovennevnte som innebærer vanskelige grenseoppganger, der det er nødvendig å stille spørsmål om skikkethet knyttet til det å ha ansvar for barn og barns velvære.

Komiteen har videre merket seg at forslagsstillerne påpeker at forslaget reiser en rekke avgrensings-spørsmål knyttet til at helsepersonells kontakt med barn er mer variert enn tilfellet er med tilsatte i barnehage og skole. Det heter i forslaget at "ikke alle grup-

per helsepersonell vil ha en kontakt med barn som gjør et krav om politiattest naturlig."

Komiteen vil i denne sammenheng vise til at den nye helsepersonelloven definerer helsepersonell som en svært omfattende gruppe. Til kategorien helsepersonell hører blant annet de som har autorisasjon eller lisens, apotek som yter helsehjelp, elever og studenter som yter helsehjelp osv.

I tillegg til denne side av avgrensingsproblematikken er det også en relevant problemstilling hvordan et krav om politiattest skal effektueres i forhold til personer som har vært bosatt i andre land enn Norge. Bestemmelser knyttet til politiattest må også tilpasses helsepersonell med statsborgerskap fra EØS-land og med utdanning i annet EØS-land, og som dermed har rett til autorisasjon/godkjenning i Norge.

Komiteen vil i forbindelse med de mer prinsipielle og til dels praktiske problemstillinger som må avklares, i tilknytning til forslaget peke på at det også er andre grupper som i denne sammenheng må skjermes og beskyttes, fordi de ikke i samme grad som funksjonsfriske voksne kan beskytte seg mot overgrep, slik som for eksempel både psykisk og fysisk utviklingshemmede pasienter.

Komiteen vil på bakgrunn av forslaget, merkna-dene og brev fra helseministeren be Regjeringen foreta en bred vurdering av hvilke tiltak, inkludert vandelsattest, som i størst mulig grad ivaretar barns, og andre spesielt utsatte gruppers, trygghet og rettssikkerhet, og som på en best mulig måte skjermer barn, og andre spesielt utsatte grupper, mot seksuelle overgrep.

Videre vil komiteen be Regjeringen i sin vurdering legge vekt på behovet for en generell gjennomgang med sikte på å avklare hvilke andre sektorer, utover helse- og oppvekstsektoren, som må vurderes i denne sammenheng.

Komiteen vil også be om at det vurderes at krav om vandelsattest evt. andre tiltak, vil innebære at noen arbeidssøkere vil stå overfor begrensninger knyttet til arbeid og yrkesvalg.

Komiteen mener at et slikt krav antagelig vil utelukke en del fra å søke stilling i helsevesenet i det hele tatt, mens andre som for eksempel har vært siktet, men ikke tiltalt og/eller dømt, kan stå overfor en situasjon der en politiattest de facto kan innebære en urettmessig terskel for å få/ta arbeid i helsevesenet.

Komiteen vil påpeke at et krav om å vise tilfredsstillende politiattest ved ansettelse kan innebære et inn-grep i en søkers personvern. Dette må veies opp mot barns og andre spesielt utsatte gruppers selvfølgelige krav på å bli beskyttet mot overgrep fra voksne personer. Barn og andre spesielt utsatte grupper har små eller ingen muligheter til selv å forsvare seg mot overgrep, særlig ikke fra voksne som har opparbeidet et nært til-litsforhold til dem.

Komiteen vil i tillegg be Regjeringen i sin vurdering legge vekt på hvilke andre former for tidligere kriminelle forhold som må vurderes i forhold til barns og andre gruppers behov for trygghet og rettssikkerhet, i forbindelse med kontakt med og opphold i private og/eller offentlige helseinstitusjoner.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen på bakgrunn av Innst. S. nr. 194 (1999-2000) om at

1. Regjeringen legger fram en vurdering og lovfor-slag til hvordan vandelsattest for helsepersonell kan sikre at barn som søker til helsevesenet, ikke møter helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn eller umyndige.
2. Regjeringen i egnet form legger fram en bred vurdering av hvordan barn og andre spesielt utsatte grupper i møte med offentlig og/eller privat sektor, utover helse- og oppvekstsektor, skal sikres mot overgrep og garanteres rettssikkerhet og trygghet."

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber Regjeringen på bakgrunn av Innst. S. nr. 194 (1999-2000) om at

1. Regjeringen legger fram en vurdering og lovfor-slag til hvordan vandelsattest for helsepersonell kan sikre at barn som søker til helsevesenet, ikke møter helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn eller umyndige.
2. Regjeringen i egnet form legger fram en bred vurdering av hvordan barn og andre spesielt utsatte grupper i møte med offentlig og/eller privat sektor, utover helse- og oppvekstsektor, skal sikres mot overgrep og garanteres rettssikkerhet og trygghet.

Oslo, i sosialkomiteen, den 25. mai 2000

John I. Alvheim
leder

Nils A. Røhne
ordfører

Are Næss
sekretær